

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра землезнавства та геоморфології
ФІЛОСОФСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра етики, естетики та культурології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана з навчальної роботи
Володимир ПАСЬКО
«28» 08 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРОФЕСІЙНА ТА КОРПОРАТИВНА ЕТИКА

для студентів

галузь знань	Е - Природничі науки, математика та статистика
спеціальність	Е4 – Науки про Землю
освітній рівень	Магістр
освітня програма	Ґрунтознавство, земельні ресурси та територіальне планування
вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2025/2026
Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі:

РИХЛІЦЬКА Оксана, кандидат філософських наук, доцент кафедри етики, естетики та культурології

ЛАВРУК Тетяна, кандидат географічних наук, доцент кафедри землезнавства та геоморфології

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.

КИЇВ – 2025

Розробники: Рихліцька Оксана Дмитрівна, кандидат філософських наук,
доцент кафедри етики, естетики та культурології, доцент (І частина)
Лаврук Тетяна Миколаївна, кандидат географічних наук, доцент кафедри
землезнавства та геоморфології, доцент (ІІ частина)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри землезнавства та
геоморфології

Сергій БОРТНИК

Протокол № 20 від «27» червня 2025 року

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

Протокол № 7 від «27» серпня 2025 року

Голова науково-методичної комісії

Наталія КОРОГОДА

27 серпня 2025 року

1. Мета дисципліни – підготовка фахівців, що здатні у сфері своєї професійної діяльності діяти відповідно до вимог корпоративної та професійної моралі в організаціях різного типу на основі сформованої системи знань про професійну етику як галузь етико-прикладного знання.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

До початку вивчення цього курсу студенти мають знати основні етапи розвитку етичної думки, методи філософських досліджень, методи психології та основні етико-філософські поняття і категорії. Володіти базовими навичками наукового дослідження, критичного ставлення до специфічних політичних, економічних, культурно-професійних подій, використання іншомовних фахових інформаційних джерел.

3. Анотація навчальної дисципліни

Дисципліна «Професійна та корпоративна етика» належить до переліку обов'язкових дисциплін та викладається на освітніх програмах другого (магістерського) рівня вищої освіти. У результаті навчання студенти мають не лише отримати теоретичні знання основ професійної та корпоративної етики, але й розвинути навички критичного мислення та формування етичних суджень, вміння розв'язувати моральні колізії конкретної професійної практики та аргументовано відстоювати власне бачення шляхів їх потенційного розв'язання, здійснювати експертний етичний аналіз професійних та організаційних проблем, дій професіоналів у сфері конкретної предметно визначеної діяльності. Особлива увагу приділено етиці наукових публікацій, академічній доброчесності та викликам цифрової епохи (використання штучного інтелекту, ГІС, робота з великими даними тощо). Розглядаються етичні аспекти просторового планування та землеустрою, корпоративної соціальної відповідальності, зокрема запобігання псевдоекологічному маркетингу (greenwashing).

Навчальна дисципліна викладається на 1 році навчання за Освітньою програмою «Ґрунтознавство, земельні ресурси та територіальне планування» у другому семестрі в обсязі 90 год. (3 кредити ECTS) зокрема: лекції – 14 год., семінарські заняття – 14 год., разом 30 год. год., самостійна робота – 62 год. Вивчення дисципліни завершується заліком.

4. Завдання (навчальні цілі) дисципліни «Професійна та корпоративна етика» полягають у:

- формуванні знання основних принципів професійної та корпоративної етики, норм професійної поведінки, етичних стандартів і принципів відповідальності у професійній діяльності.
- формуванні здатності застосовувати етичні принципи під час прийняття професійних рішень, зокрема у сфері ґрунтознавства, управління земельними ресурсами, природокористування та територіального планування.
- розвитку вміння виявляти та аналізувати етичні проблеми й конфлікти, пов'язані з професійною діяльністю, інтересами різних зацікавлених сторін, використанням природних ресурсів та впливом управлінських рішень на довкілля і суспільство.
- формуванні навички професійної та корпоративної комунікації, конструктивної взаємодії в команді, дотримання принципів взаємоповаги, професійної відповідальності та етики ділових відносин.
- формуванні усвідомлення принципів академічної доброчесності, професійної відповідальності та етичного використання інформації, необхідних для наукової, дослідницької та практичної діяльності у сфері наук про Землю.

5. Дисципліна спрямована на забезпечення досягнення наступних загальних компетентностей:

- ЗКЗ. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного

рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

- 3К10. Здатність працювати у команді;
- 3К11. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- 3К12. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Фахових компетентностей:

СК1. Розуміння необхідності дотримання норм авторського і суміжних прав інтелектуальної власності; сприйняття державної та міжнародної систем правової охорони інтелектуальної власності; дотримуватись етики досліджень, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. Комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	предмет, основні завдання та проблематику прикладної, професійної, корпоративної етики.	лекції, семінари, самостійна робота	оцінювання виступів, доповнень та дискусії на семінарах, виконання завдань для самостійної роботи (кейс- стаді), тематичні контрольні роботи, залік	5%
1.2	принципи та механізми впровадження морально-етичних норм у практичну діяльність наук про Землю.			15%
1.3	сучасні методи, методики та технології розв'язання основних етичних проблем у професійній сфері.			15%
1.4	основні підходи до оцінки професійної практики та прийняття морально відповідальних рішень			10%
2.1	виявляти основні проблеми моральної регуляції професійної діяльності у галузі наук про Землю.	семінари, самостійна робота	оцінювання виступів, доповнень та дискусії на семінарах, індивідуальна робота,	15%
2.2	діяти на основі етичних міркувань, вирішувати професійні та корпоративні конфлікти.			15%
2.3	розвивати і застосовувати інноваційні ідеї у професійній / дослідницькій діяльності на основі поваги до різних культур.	лекція, семінари, самостійна робота	оцінювання завдань для самостійної роботи (кейс-стаді), тематичні контрольні роботи, залік	10%
3.1	застосовувати знання базових моральних принципів для прийняття обґрунтованих та ефективних рішень, розпізнавати етичний контекст у професійній комунікації. Здійснювати саморозвиток, ефективно керувати	лекції, семінари, самостійна робота	оцінювання виступів, доповнень та дискусії на семінарах, виконання	5%

	часом та інформацією		завдань для самостійної роботи (кейс-стаді), тематичні контрольні роботи,	
3.2	Сприяння конструктивній співпраці та розв'язанню морально-етичних конфліктів у колективі. Обґрунтування доцільності впровадження норм і методів корпоративної етики у професійній та академічній діяльності			5%
4.1	Автономно та відповідально визначати належність фактів (професійних вчинків) до сфери корпоративної та прикладної етики, виявляти, аналізувати та розв'язувати конфлікти у конкретних ситуаціях практичної діяльності	семінар, самостійна робота	індивідуальна робота (мініпроекти), контрольна робота	5%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	4.1
Програмні результати навчання										
ПРН3. Вміти спілкуватися з фахівцями та експертами різного рівня інших галузей знань, у тому числі в міжнародному контексті, в глобальному інформаційному середовищі.					+	+	+	+	+	+
ПРН4. Розробляти, керувати та управляти проєктами в науках про Землю, оцінювати і забезпечувати якість робіт.	+	+	+	+				+	+	+
ПРН5. Планувати і здійснювати наукові експерименти, писати наукові роботи за фахом					+	+	+			

7. Схема формування оцінки:

Рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами виступів на семінарських заняттях, виконання індивідуальних творчих робіт, написання есе, тематичних контрольних робіт, заліку.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

- результати навчання – **1.1 (знання)** – до 5%; **1.2, 1.3 (знання)** – до 15% кожний; **1.4 (знання)** – до 10%;
- результати навчання – **2.1, 2.2 (вміння)** – до 15% кожний; **2.3 (вміння)** – до 10%;
- результати навчання – **3.1-3.2 (комунікація)** – до 5% кожний;
- результати навчання – **4.1 (автономія та відповідальність)** – до 5%.

7.1. Форми оцінювання студентів.

У курсі передбачено 2 змістових частини. Заняття проводяться у формі лекцій та семінарських занять. Завершується дисципліна **заліком**.

Семестрове оцінювання: кількість балів, що здобувач освіти отримує протягом семестру є сумою балів, що були отримані при оцінюванні виступів на семінарських заняттях, виконання самостійних робіт (кейс стаді, ситуаційний аналіз, дослідження

принципів роботи керівника), написанні есе, виконання мініпроектів, тематичних контрольних робіт.

1.Тестові завдання:

-2 бали – студент опрацював необхідний тест та виокремив у ньому правильні проблеми/питання;

-1 бал – студент опрацював тест але не точно виокремив правильні питання/проблеми.

2.Усна доповідь:

-5 бали – студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, інтерпретує результати, обґрунтовано та аргументовано представляє досліджуваний матеріал;

-4 бали – студент володіє навчальним матеріалом, але допускає неточності в аргументації поставлених завдань;

-3 бали – студент в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не опирається на необхідну наукову літературу та має деякі неточності;

-2 бали – студент в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у висвітленні поставлених запитань.

3.Доповнення, участь в дискусіях:

- 2 бали – студент аргументовано доповнює представлений матеріал, представляє науково обґрунтовану авторську позицію стосовно розгляду певного питання / надає інший зріз у розгляді/вирішенні проблеми;

- 1 бал – студент в цілому доповнює представлений матеріал але суттєво його не аргументує та допускає неточності.

4. Самостійна індивідуальна робота I частина: Case-studies – Дослідження та аналіз дилемних ситуацій в сфері професійної діяльності та розробка рекомендацій по їх вирішенню з урахуванням професійних етичних та корпоративних норм поведінки на (на вибір студента):

- 16– балів студент представив індивідуальну дилемну ситуацію, що має чітку структуру, характеризується оцінкою з точки зору професійної етики, чітко окресленим моделюванням наслідків вирішення даної дилеми в професійному/корпоративному середовищі. Надана оцінка можливості існування альтернативного рішення прогнозування/запобігання/завбачення у відповідності з певною етичною системою і регульованими нею ціннісно-нормативними вимогами щодо обраного алгоритму вирішення;

- 11 балів – студент представив ситуацію, що не має чіткої структури, характеризується оцінкою з точки зору професійної етики, окресленим моделюванням наслідків вирішення даної дилеми в професійному/корпоративному середовищі. Але відсутня чітка етична аргументація щодо прийнятого рішення ймовірних наслідків від запропонованого вирішення не відповідає вище зазначеним вимогам.

Самостійна індивідуальна робота II частина – «Експертна оцінка проєктів місцевого та регіонального розвитку»

17 балів – студент представив аналіз реалістичної проблемної ситуації у галузі ґрунтознавства, землеустрою чи просторового планування, що має чітку та послідовну структуру (окреслено стейкхолдерів, асиметрію їхніх інтересів, корпоративну соціальну відповідальність (КСВ) та роль експерта). Здійснено всебічне моделювання наслідків вирішення кейсу, а сформульовані висновки й рекомендації чітко спираються на норми професійних кодексів і ціннісно-нормативні вимоги;

11 балів – студент представив аналіз ситуації, що не має чіткої структури та послідовності (фахова специфіка розмита, кейс зведений до загальних питань екології без належної прив'язки до галузі). Належним чином не розкрито взаємодію стейкхолдерів або роль експерта, а також відсутня чітка нормативно-етична аргументація запропонованих рішень і наслідків.6. Самостійна робота, підсумкова письмова робота:

- 20-16 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження / письмової роботи;

- 15-11 балів – студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності;

- 10-6 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності;

- 5-0 балів – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань.

Види робіт		Семестрова кількість балів	
		Min. – 48 балів	Max. – 80 балів
Тестові завдання	Теми 1-6	«1» x 4 = 4	«2» x 4 = 8
Усна доповідь	Теми 1-6	«3» x 5 = 15	«5» x 5 = 25
Доповнення, участь в дискусіях	Теми 1-6	«1» x 7 = 7	«2» x 7 = 14
Самостійна індивідуальна робота	1) I частина: Case-studies – Дослідження та аналіз дилемних ситуацій в сфері професійної діяльності та розробка рекомендацій по їх вирішенню з урахуванням професійних етичних та корпоративних норм поведінки на (на вибір студента)	«11» x 1 = 11	«16» x 1 = 16
	2) II частина: - Експертна оцінка проєктів місцевого та регіонального розвитку	«11» x 1 = 11	«17» x 1 = 17
Підсумкова контрольна робота	Теми 1-6	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Підсумкова оцінка з дисципліни		60	100

Умови допуску до заліку: рекомендований мінімум для допуску до заліку – **36 балів**. Для студентів, які набрали сумарно меншу від 36 балів (рекомендований мінімум) кількість, обов'язковою умовою для отримання допуску до заліку є виконання додаткових завдань за питаннями пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

Підсумкове оцінювання у формі заліку проводиться в письмовому форматі. Максимальна кількість балів під час заліку – 40, мінімальна кількість балів, що додаються до семестрових – 24 (60% максимальної кількості балів, відведених на залік).

Загалом, формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (друга редакція), що введено в дію наказом № 170-32 від 11 квітня 2022 року.

7.2. Організація оцінювання: робота на семінарських заняттях оцінюється по завершенню, відповідно до графіку проведення семінарських занять. Тематичні контрольні роботи проводяться у формі тестів, відповідно до графіку занять, після закінчення вивчення матеріалу змістових частин.

7.2. Шкала відповідності:

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план занять

Назва лекції	Кількість годин		
	лекції	семінарські заняття	самостійна робота
Частина 1. Професійна та корпоративна етика в контексті прикладного повороту в теорії моралі			
<i>Тема 1.</i> Прикладна та професійна етика в структурі етичного знання.	2		2
<i>Тема 2.</i> Предмет та завдання професійної етики	2	2	4
<i>Тема 3.</i> Корпоративна етика та корпоративна соціальна відповідальність	2	2	4
<i>Тема 4.</i> Специфіка академічної діяльності: корпоративна культура університету та вимоги академічної доброчесності	2	2	6
<i>Тема 5.</i> Етика ділового спілкування			2
<i>Самостійна робота 1- Case study - Дослідження та аналіз дилемних ситуацій в сфері професійної діяльності та розробка рекомендацій по їх вирішенню з урахуванням професійних етичних та корпоративних норм поведінки на (на вибір студента)</i>			14
Частина 2. Соціально-нормативна конкретизація моралі у сфері Наук про Землю			
<i>Тема 6.</i> Етичні аспекти застосування ІІІ в професійній діяльності	2	2	10
<i>Тема 7.</i> Академічна доброчесність, стандарти CORE, етика польових природничих досліджень	2	2	2
<i>Тема 8.</i> Професійна етика у ґрунтознавчих дослідженнях, землеустрої та просторовому плануванні.	2	2	2
<i>Тема 9.</i> Етична взаємодія з територіальними громадами		2	2

Самостійна робота 2 - експертна оцінка проєктів місцевого та регіонального розвитку			14
Разом	14	14	62

Загальний обсяг – **90 год.**, в тому числі:

лекції – **14 год.**

семінарські заняття – **14 год.**

самостійна робота – **62 год.**

Перелік питань та завдань для підсумкового контролю (залік)

Частина 1. Професійна та прикладна етика в структурі етичного знання

Теоретичні питання та понятійний апарат:

1. Предмет, завдання професійної етики.
2. Прикладна етика та її основні технології.
3. Професійна етика, професійний етос, професійна мораль.
4. Етика чесноти.
5. Корпоративна етика та корпоративна культура
6. Типи корпоративної культури та особливості розвитку.
7. Етичне проектування та етичні комісії. Етична експертиза.
8. Академічна доброчесність та академічна діяльність: «Етичний кодекс Вченого», «Закон України про академічну доброчесність». «Етичний кодекс університетської спільноти»
9. Морально-етичні конфлікти та корпоративна соціальна відповідальність.
10. Моральні колізії сучасності та їх форми прояву в контексті професійної діяльності.
11. Особливості ділового спілкування в сферах професійної діяльності (корпоративний кодекс, КСВ)

Частина 2. Етика наукових і прикладних досліджень та цифрові технології в науках про Землю

Теоретичні питання та фахова деонтологія:

11. Академічна доброчесність у природничих науках: норми законодавства України та положення університетських кодексів.
12. Міжнародні стандарти публікаційної етики COPE (*Core Practices*): критерії авторства (*authorship vs contributorship*), неприпустимість «гостьового» та «подарункового» авторства.
13. Проблема фабрикації, фальсифікації первинних польових даних (*p-hacking*).
14. Деонтологічні правила проведення польових досліджень: отримання інформованої згоди землевласників, мінімізація порушення біотопів під час відбору монолітів, пошарова рекультивация прикопок.
15. Етичні дилеми оприлюднення просторових даних високої роздільності щодо критичного токсичного або радіаційного забруднення.
16. Алгоритмічні упередження (*bias*) у моделях машинного навчання внаслідок просторової нерівномірності та дискретності навчальних вибірок ДЗЗ і мереж моніторингу.
17. Критичний аналіз нейромережевої інтерполяції рельєфу та ґрунтового покриття: запобігання фаховим «галюцинаціям» моделей і дотримання принципу *Human-in-the-loop*.
18. Етика геоданих: стандарти відкритого доступу, геоприватність та захист режимних даних критичної інфраструктури.
19. Вимоги прозорості штучного інтелекту: правила маркування згенерованих шарів та оформлення відкритої декларації застосування ШІ (*AI Disclosure Statement*).

20. Деонтологічні кодекси інженерів-землевпорядників і планувальників (стандарти FIG No. 17, хартії урбаністів): професійна автономія експерта під комерційним тиском замовника.

21. Протидія фальсифікаціям бонітування ґрунтів і фіктивній рекультивації у звітах з оцінки впливу на довкілля (ОВД) та містобудівній документації.

22. Етика взаємодії з територіальними громадами: принципи партисипативного планування та запобігання маніпуляціям на громадських слуханнях.

9. Рекомендовані джерела

Основні:

1. Аболіна Т., Нападиста В., Рихліцька О. Прикладна етика. Навч. посібник / За наук. ред. Панченко В.І. – К.: «Центр учбової літератури», 2012. Панченко В. І. (ред.). (2019). Етика. Естетика: навч. посібник. Київ: «Центр учбової літератури».

2. Ломачинська І.М., Рихліцька О.Д., Барна Н.В. (2011). Основи корпоративної культури. Київ: Університет «Україна».

3. Професійна та корпоративна етика: навч. посібник. //В.Нападиста,, О.Шинкаренко, М.Рогожа та інші//за ред. Панченко В. І. (2019). Київ: ВПЦ «Київський університет».

4. Йонас Г. (2001). Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації. Пер. з нім. А. Єрмоленко, В. Єрмоленко. Київ: Лібра.

5. Frey R.G., Wellman Ch.R. (eds.) (2005). A Companion to Applied Ethics. Oxford: Blackwell Publishing.

6. Singer, P. (2011). Practical Ethics, 3rd ed. Cambridge: Cambridge University Press.

7. Cook-Sather, A., Bovill, C., Felten, P. (2014). Engaging Students as Partners in Learning and Teaching: A Guide for Faculty. San Francisco: Jossey-Bass.

8. Kofinas, A. K., Tsay, C. H.-H., & Pike, D. (2025). The impact of generative AI on academic integrity of authentic assessments within a higher education context. British Journal of Educational Technology, 56, 2522–2549. <https://doi.org/10.1111/bjet.13585>

9. Helber, P., Bischke, B., Dengel, A., Borth, D. (2019). EuroSAT: A Novel Dataset and Deep Learning Benchmark for Land Use and Land Cover Classification. IEEE Journal of Selected Topics in Applied Earth Observations and Remote Sensing, 12(7), 2217–2226.

Додаткові:

1. Артюхов А., Віхляєв М., Волк Ю. (2023). Академічна доброчесність, відкрита наука та штучний інтелект: як створити доброчесне освітнє середовище: збірник есе програми підвищення кваліфікації (18 вересня — 18 жовтня 2023 року). Львів-Торунь: Liha-Pres. URL: <http://catalog.liha-pres.eu/index.php/lihapres/catalog/view/240/6343/14188-1>

2. Бондаренко Е.Л., Дудун Т.В. Застосування систем штучного інтелекту у підготовці фахівців з картографії та геоінформатики в Україні. Інформаційні технології і засоби навчання, 2025, Том 106, No2. DOI: 10.33407/itlt.v106i2.6008

3. Етика Естетика. Навч. посіб. за ред. В.Панченко.-К. Центр учбової літератури., 2014 -432с.

4. Кравець О. Г. Етика в бізнесі та корпоративному управлінні: підручник. Одеса: ОНУ, 2022. 356 с.

5. Маслікова І. І. (2021). Цілі та цінності сучасного університету: виклики академічної доброчесності в умовах онлайн навчання. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія, 1, 24–41.

6. Маслікова І. І. (2021). Шляхи розвитку культури якості освіти та академічної доброчесності в сучасному університеті. Українські культурологічні студії, 2(9), 63–67. [https://doi.org/10.17721/UCS.2021.2\(9\).12](https://doi.org/10.17721/UCS.2021.2(9).12)

7. Маслікова І. І., Рогожа М. М. (2025). Третя місія університету і соціальне партнерство. Межі толерантності у діяльності українських університетів в умовах війни.

Академічна міграція з України: сутність, тенденції та механізми регулювання: монографія. Київ: ВАДЕКС, 141–170.

8. Нападиста В. Г. (2024). Академічна доброчесність в Україні: теорія та практика національного досвіду. *Актуальні питання у сучасній науці*, 10(28), 827–839. [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-10\(28\)-827-839](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-10(28)-827-839)

9. Настанова з соціальної відповідальності: ДСТУ ISO 26000:2010. (2010). https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=91617

10. Рихліцька О., Подолян Г. Корпоративна культура: трансформаційні процеси в умовах глобальних викликів //Гілея: науковий вісник. – К. : «Видавництво «Гілея», 2022. – Вип. 9 (176). – 116 с. С.32-37 [https://doi.org/10.31392/HileyaPHILOSOPHICAL-2022.9\(176\).05](https://doi.org/10.31392/HileyaPHILOSOPHICAL-2022.9(176).05)

11. Рихліцька О.Д, Етична компонента як невід’ємна складова професійної підготовки фахівців //Парадигма вищої освіти в умовах війни та глобальних викликів ХХІ століття : мат. конф., 18 липня – 28 серпня 2022 року. С.377-379– Одеса : «Гельветика», 2022. – 536 с.

12. Рогожа М. М. (2022). Академічна доброчесність: відображення в етичному кодексі університетської спільноти КНУТШ. *Трансформаційні процеси соціальної культури в Україні: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.* Київ: КНУКіМ, 283–286.

13. Рогожа М. М. (2023). Етична інфраструктура культурного простору Київського національного університету імені Тараса Шевченка. *Українські культурологічні студії*, 2(13), 13–16.

14. Роузфілд Ст. Порівнюємо економічні системи. Культура, багатство та влада в ХХІ ст. – К.: Вид-во К.І.С. – 2005. – 368 с. 9. Ф. Котлер, Н. Лі, Корпоративна соціальна відповідальність. Як зробити якомога більше добра для вашої компанії та суспільства / пер. з англ.. – К.: Стандарт, 2005. – 302 с.

15. Хамітов Н.В. Академічна доброчесність як виклик, вимога і воля: контексти філософської антропології, етики й філософії освіти. *Філософія освіти*. 2023. №29 (2). С.27-47.

16. Чумак А.Л. Проблема сучасних ціннісних засад професійних етичних кодексів (включаючи аналіз концепції Г.Зеха) http://www.nbu.gov.ua/Articles/Kultnar/knp89/knp89_138-141.pdf

17. Anderson, L. W., Krathwohl, D. R. (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. New York: Longman.

18. Biggs, J. (1996). Enhancing teaching through constructive alignment. *Higher Education*, 32(3), 347–364.

19. Floridi, L. (1999). Information ethics: On the philosophical foundation of computer ethics. *Ethics and Information Technology*, 1, 37–56.

20. Hourdequin, M. (2024). *Environmental Ethics: From Theory to Practice*, 2nd ed. London-New York: Bloomsbury Academic.

21. Shi, J., Shirali, A., Jin, B., et al. (2025). Deep Learning and Foundation Models for Weather Prediction: A Survey. *arXiv:2501.06907*.

22. Van den Scott, L. J. K. (2020). *Environmental Ethics: Sustainability and Decisions. Literature Problems and Suggested Solutions*. Springer, 27–200.

23. Wheeler, S., Yeomans, P., Wheeler, D. (2008). The good, the bad and the wiki: Evaluating student-generated content for collaborative learning. *British Journal of Educational Technology*, 39(6), 987–995.

10. Додаткові ресурси

1. Закон України «Про освіту» (ст. 42 «Академічна доброчесність»): Закон № 2145-VIII.

2. Закон України «Про вищу освіту»: Закон № 1556-VII.

3. Закон України «Про академічну доброчесність»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text>
4. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля»: Закон № 2059-VIII.
5. Етичний кодекс університетської спільноти. Ухвалений на Конференції трудового колективу КНУ імені Тараса Шевченка. <https://knu.ua/pdfs/official/ethical-code/Ethical-code-of-the-university-community.pdf>
6. COPE (Committee on Publication Ethics). COPE Core Practices: A Guide to Publication Ethics, 2023.
7. Рекомендації щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти. МОН України. Київ, 2025.
8. Пам'ятка норм етичної поведінки для учасників освітнього процесу КНУ імені Тараса Шевченка. <https://knu.ua/pdfs/official/Memo-of-norms-of-ethical-behavior-in-University.pdf>
9. Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у КНУ імені Тараса Шевченка. <https://senate.knu.ua/?p=3716>
10. Положення про уповноважені органи та уповноважених осіб з питань академічної доброчесності КНУ імені Тараса Шевченка. <https://senate.knu.ua/?p=3721>
11. Положення про використання штучного інтелекту при реалізації освітніх програм у КНУ імені Тараса Шевченка. <https://senate.knu.ua/?p=3466>
12. Порядок вирішення конфліктних ситуацій у КНУ імені Тараса Шевченка. <https://knu.ua/pdfs/official/Procedure-for-resolving-conflict-situations-in-University.pdf>
13. Порядок запобігання та протидії дискримінації, булінгу, гендерно-обумовленому насильству у КНУ імені Тараса Шевченка.
14. Хартія академічної доброчесності КНУ імені Тараса Шевченка. <https://senate.knu.ua/?p=3713>
15. Environmental Ethics and International Policy. Paris: UNESCO, 11–22. ISBN 92-3-104039-1, 978-92-3-104039-9.
16. European Commission, High-Level Expert Group on AI. Ethics Guidelines for Trustworthy AI. Brussels, 2019.
17. International Federation of Surveyors (FIG). Statement of Ethical Principles and Model Code of Professional Conduct. FIG Publication No. 17. Frederiksberg, 1998. <https://www.fig.net/resources/publications/figpub/pub17/figpub17.asp>
18. International Association for Promoting Geoethics (IAPG). Cape Town Statement on Geoethics (CTSG) & Geoethical Promise. 2016.
19. OECD. Recommendation of the Council on Artificial Intelligence (OECD/LEGAL/0449). Paris: OECD, 2024.
20. UNESCO. AI Competency Framework for Students. Paris, 2024.